

1. Carnaval

- a.** carnavalsmasker [het gezochte woord komt van ‘mommen = (zich vermommen)’]
’t mómmëgëzich; ’t mómbakkës
- b.** meter [van de prins]
de paat
- c.** buutreedner (gew.) [feestredenaar die als typetje cabaretseke voordrachten houdt]
d’n tón(në)kwatsjër

2. Dranken

- a.** absint [likeur uit een aftreksel van alsem en anijs]
d’n aels
- b.** slappe koffie [humoristische benaming geven]
de zjendérmezweit; ’t sjoe(ë)tëlwatër
- c.** lichte ale [licht Engels bier; Eng. *pale ale*]
de pelél; de maerëzeik, ’t pisbeer(ke)

3. Geld, bank en beurs

- a.** rente- of dividendbewijs [bij aandelen en obligaties]
de koepao
- b.** kwijting [door de ontvanger getekend bewijs van betaling; wordt aan de betaler afgegeven]
de kwittansie; ’t soesjke; ’t rësuuke
- c.** oude Franse gouden munt [van 20 franken]
de nappoolëjóng

4. Groenten

- a.** tuinboon [grote of roomse boon; ook de peulen met de bonen]
de labboe(ë)n; de paer(d)sboe(ë)n
- b.** zuring [bedoeld is de gewone of wilde zuring]
de serél
- c.** meikool [jonge bladeren worden in mei gegeten (vaak met braadworst); meikool is savooi(e)kool]
de sjèlk; de sjëlling

5. Insecten

- a.** koperworm [is de larve van de kniptor; knaagt in de tuin de wortels van de gewassen door]
de ritnaolj
- b.** waterjuffer [uit de orde van de libellen]
de spéksjruu(ë)r
- c.** langpoot [spinachtig insect met zeer klein lijf en lange poten]
d’n huiwage

6. Jacht

- a.** patroon [voor een jachtgeweer; met kartonnen huls; gevuld met geweerhagel]
de kërtoesj; de kartoesj; de kartósj
- b.** stroper [jaagt zonder verlof of op verboden terrein]
struipër; de loorjieëgër
- c.** jachtakte [vergunning om te jagen]
de pe(r)dérm; de jaagpërmie

7. Kantoor

- a.** ordner [om paperassen of correspondentie in systematische of alfabetische orde op te bergen]
de klassäör
- b.** brandkast
seef [Eng. *safe*]; *klóws* (kluis) **de koffërfaor**
- c.** toetsenbord [om op (elektro)mechanische wijze letterschrift vast te leggen]
't klavveer; 't klëveer

8. Kerk en geloof

- a.** biechten [houdt etymologisch verband met de boeren die in de stad een bepaald product gingen verkopen]
beechte; (uitdr.) **z'ne klie(ë)zaod (goeën) vërkoupe**
- b.** kloosterbroeder [heeft kloostergeloften afgelegd, maar is geen monnik]
de mómfraer
- c.** nooddoopt [bij stervensgevaar van een pasgeboren kind]
noe(ë)dduip; **de gie(ë)duip**

9. Kermis en circus

- a.** spookcarroussel [kermisattractie; trein van wagentjes kan met een zeil overkapt worden]
de rups mèt 't dook
- b.** zweefrek [voor circusacrobaten]
de trappaes
- c.** dierentemmer [leert dieren ook kunstjes]
deerëntömmer; **d'n dóm(p)täör**

10. Kledingattributen en kledingopschik

- a.** tussenzetsel [wordt tussen de stofdelen ingenaaid]
d'n aontrëdeu
- b.** tres [m.b.t. een boordsel of oplegsel]
de gallóng
- c.** haarspeldje [als sieraad of om het haar bijeen te houden]
't invieziebëlke

11. Kleermaker

- a.** garenklos [doorboorde klos waarop garen gewonden wordt]
de bëbi-jn; 't klöske
- b.** veiligheidsspeld [punt sluit in dopje of haakje]
de tówspang
- c.** kleermaker
sni-jdër; kleijërmieëkër; (veroud. woord) **de sjruu(ë)r**

12. Kleren

- a.** kruippakje [speelpakje, rompertje]
krówppékske; **'t barbëteuske**
- b.** boezeroen [kiel; lange mouwen, meestal van blauw gestreept katoen of linnen]
(boorë)keel; **de kazzak; de këzak**
- c.** kniebroek [met pijpen tot net onder de knie]
de klotbóks

13. Landbouw en boerderij

- a. wed [drinkplaats voor vee in weilanden; meestal voor koeien en paarden]
d'n drènk; de kówdrènk
- b. schoffelploeg [breekt de akker na het maaien; verwijdt ook het onkruid; is cultivator]
kultievattäör; d'n ékspatër
- c. mallejan [om bomen te vervoeren; heeft as met twee hoge wielen en een disselboom]
d'n huts; de galjaar

14. Leger en oorlog

- a. het leger
d'n tróp; d'n armee
- b. bataljon [legereenheid ter grootte van 500 tot 1.000 man]
't battëljóng
- c. veldhospitaal [is verplaatsbaar]
de lazzèrèt

15. Menselijk lichaam

- a. navel [we verwachten een volksetymologisch woord]
de bówknagël; de nagëlbówk
- b. wenkbrauw [Hd. *Augenbraue*; oogwimpers noemen we 'plumpe']
de ougsbraoj
- c. telefoonbotje [weduwenaarsbotje; zo genoemd vanwege de snelheid waarmee de pijn (bij het stoten ertegen) wordt doorgegeven]
't zungëlknuuëkske

16. Onkruiden

- a. klein warkruid [woekerplant; stengel is bladloos]
't dujvëlsgare
- b. kleefkruid [ook 'stekelbedstro' in het AN]
de klét(te)
- c. weegbree [groeit in bermen; brede bladeren]
de rattëstért (grote weegbree); de tóng(e) (smalle weegbree)

17. Oude beroepen

- a. marskramer in aardewerk [marskramer = venter die vroeger met een mars (korf) rondging]
d'n ujlëkrie(ë)mër; de pottëmarsjang; de pottëmërsjang
- b. mijnmeter [Fr. *géomètre*; deed metingen in de mijnen en werkte de details van het mijnplan uit]
de zjëmè; de zjëmaetër
- c. los(se) werkman [ongeschoolde arbeider]
de mënäövër

18. Oude fruitsoorten

- a. sterappel [bij overdwers doorsnijden zie je een stervormige tekening]
de bènnëroe(ë)je
- b. dubbele bakpruimen [Fr. *prunes de pape* of *belles de Louvain*; kleine, blauwe pruimpjes die twee aan twee aan de tak hangen]
(vulgaire benaming) **de hón(d)skloe(ë)te**
- c. kweeper [gele, welriekende schijnvrucht van de kweeboom]
de kwi-jjëpaer

19. Oude(re) munten, maten en gewichten

- a.** knab (gew.) [munt van 10 centime]
't knépke
- b.** roede [als lengtemaat of landmaat]
de rooj
- c.** graanmaat van 25 kg. [Tip: bij het dorsen met de wanmolen viel het graan in een mand, destijds 'vaat' genoemd]
(veroud. woord) **de vaatsmanj**

20. Planten en gewassen

- a.** vlaszaad
't en de li-jzënd; de li-jnzaod
- b.** nagras [nasnede of etgroen; is tweede of laatste snede van gras of klaver]
de groomë(n)t
- c.** spurrie [een muurachtige plant uit het geslacht Stellaria; bekend was (is) de spurrieboter]
de spörg

21. Politie en justitie

- a.** bekeuring [ten gevolge van een strafbaar feit, meestal een verkeersovertreding]
't persés; 't presés
- b.** wapenstok [van hout of gummi; dient als wapen]
de mattrak; de mëtrak; de slouw
- c.** politieman
(Bargoens woord geven) **de wout; de bout**

22. Post en telefoon

- a.** loket [vooral in openbare instellingen]
lokkèt; 't giesjèt
- b.** postkantoor
de pos
- c.** vel postzegels [ook 'postzegelvel']
't blaad tömbërs (témbërs)

23. Restaurant, hotel en café

- a.** kaam [m.b.t. schimmel op bier of wijn; gevormd door gisten; is een wit, vlekkig vlies]
de kaom; 't käämke
- b.** kurkentrekker [niet verwarren met de kroonkurkwipper]
de stoppëntrèkkër

24. Rivieren

- a.** kribwerk [m.b.t. het paalwerk ter beveiliging van oevers; ook aan de Maas (in MSK)]
't bat
- b.** rivieroever(wand) [met name bij zomerstand; is meestal steil; kalft af bij hoog water]
't sjoôr

25. Snoep

- a.** schuimpje [gemaakt van glucosestroop en kleurstoffen of andere zoetigheden; ook in lievevrouwenvorm]
't giemoofke
- b.** pikant gomballetje [van Arabische gom; uit acaciasoorten in Arabië en Afrika]
't heitzékske
- c.** zuigstokje [lolly; uit geglaceerde vruchtensuiker of andere zoetigheden]
lékstek; de stómp

26. Stad en dorp

- a.** landgoed [vaak als buitenverblijf]
landhóws; 't geudsje
- b.** goot [langs de straat; de goten werden in MSK tot 1938 's zaterdags na het luiden van de klokken (om 15.00 uur) geveegd]
de pool
- c.** achterplaats [m.b.t. een stadswoning; open ruimte; er staat meestal een pomp; is bestraat]
't sjëldi-jke; de sjëldi-j; 't sjaldi-jke; de sjaldi-j

27. Stoffen en weefsels

- a.** vilt [bestaat uit onder druk met vet of zeep ineengewerkte wol]
de fäötër
- b.** gonje [stof, geweven uit Indische hennep]
't zakkëstóf
- c.** wasdoek [aan één zijde met o.a. lijnolievernis bestreken; wordt na gedroogd te zijn gelakt en gewalst]
d'n twalsëree

28. Transportmiddelen en verkeer

- a.** kettingloos rijwiel [fiets met koningsoverbrenging; we zoeken een merk (van fietsen), voor het eerst geproduceerd door 'La Métropole – Paris']
d'n akkëntaen [AN de acatène]
- b.** gezinsauto [stationcar, break; ook familieauto of gezinswagen genoemd]
de fammiljal
- c.** bakfiets [om kleine vrachten of kinderen te vervoeren]
d'n tripportäör; d'n trippërtäör

29. Vast voedsel

- a.** gebraden appelschijven [humoristische benaming geven]
't boumspék
- b.** dikke erwtensoep [vaak met stukjes uitgebraden spek (kaantjes)]
de brómmës
- c.** zemelen [hulzen van de graankorrels]
de kli-jje (mv.)

30. Vissen

- a.** pos [uit de familie van de baarzen; tweedelige rugvin; wordt niet groter dan 20 cm.]
de juddëbaars; 't juddëbieërske; de jud; 't judsje
- b.** sneep [karperachtige vis met kleine kop, brede snuit en kleine mond; 25-45 cm.]
de kówmówl
- c.** vetje (gew.) [karperachtig visje; lijkt op alver; wordt slechts ca. 8 cm.]
't spékske

31. Watervogels, waadvogels en kraanvogels

- a.** gewone kraan [behoort tot de orde van de kraanvogels; loopvogel; bezoekt België en Nederland op de doortrek; leeft vooral in moerassen]
de kroeënëkraan
- b.** roerdomp [moerasvogel; uit de familie van de reigers; Mnl. *dommen* = een dof geluid maken]
de rosdómp
- c.** woerd [mannetjezend; Mnl. *woort*; Nederduits *Warte*]
de waenjër; de wieënjër(d)

32. Weer en atmosfeer

- a.** mist [verdichting van waterdamp]
mis; de mót
- b.** motregen [stofregen, fijne regen]
mótrieëge; de neetsël; de niezël
- c.** bui [van regen, hagel of sneeuw]
buj; de sjoor; de sjówl; de bi-js

33. Zangvogels

- a.** pimpelmees [blauw op kop, staart en vleugels, geel van onderen; aast op bijen]
de bi-jmös; 't bi-jmöske
- b.** putter [fraai gekleurd; soort distelvink]
de pöttër
- c.** wielewaal [geel-zwarte zangvogel; krijg je haast nooit te zien; zang luidt als 'wiela-wieoo']
de goudmieërël; de goudmieëldër

34. Ziektes en ziekteverschijnselen

- a.** keelontsteking
kaelóntstieëking; de aozjien
- b.** stuipen [met hevige trekkingen in armen, benen, gezicht en romp; vooral bij kinderen]
de bëgaovinge
- c.** reuma(tiek) [verzamelnaam voor aandoeningen aan het bewegingsapparaat die niet veroorzaakt zijn door blessure of ongeval]
rummëtik; 't flërësi-jn